

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Лукіянчук А. М.

Сьогодні в Україні відбувається процес реформування системи освіти у контексті євроінтеграції. Модернізація системи освіти сприяє оновленню змісту та впровадження нових форм профорієнтаційної роботи з молоддю. Кабінетом Міністрів України затверджено Концепцію державної системи професійної орієнтації населення (2008), що визначає професійну орієнтацію населення як науково обґрунтовану систему взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності.

Децентралізація в освіті була в центрі уваги закордонних науковців, як: Е. Барсіковський, К. Бьйорк, Дж. Вуд, К. Дайєр, П. Роуз, Д. Чепмен та ін. Питання управління заходами з децентралізації досліджували: Р. Говінда, Д. Рондінеллі, Р. Стівенсон та ін. Типологізацію децентралізованих систем освіти здійснили Ф. Діттмар та Е. Джордано. Управління, орієнтоване на шкільну освіту, як мета децентралізації привернуло увагу таких дослідників: І. Абу-Духой, Дж. Девід, Дж. Ді, Б. Келдвел та ін. Вітчизняні науці останнім часом також здійснили низку наукових досліджень з тематики децентралізації в освіті, це визнані науковці і практики : Л. Гриневич, Д. Дзвінчук, Г. Єльнікова, В. Луговий, Н. Протасова, С. Крисюк та ін. Процес децентралізації націлений на створення цілісного простору, тому важливим елементом є професійна орієнтація та її особливості у конкретних регіонах, об'єднаних територіальних громадах. Проблема профорієнтаційної роботи та професійного самовизначення у філософському, соціологічному, культурологічному, соціально-економічному, правовому і психолого-педагогічному контекстах

присвячено чимало наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених і педагогів-практиків.

Основоположними вважаємо доробки О. Балла, М. Бега, С. Гончаренко, І. Зязюна, Г. Костюка, В. Кременя, В. Мадзігона, Ю. Мальованого, В. Моляко, Є. Павлютенкова, Б. Федоришина та ін. Теоретико-методологічні та прикладні основи професійної орієнтації є предметом досліджень Ю. Барабаш, І. Зверєвої, В. Калюжної, О. Коропецької, В. Матвієнко, О. Міненко, М. Янцур.

Значні напрацювання зарубіжних та вітчизняних науковців та практиків є підставою для формування цілісного концептуального розуміння сучасних процесів децентралізації в освіті з усіма її атрибутами та профорієнтаційній роботі. Проте пильної уваги потребує наукове визначення понять, особливо з огляду на різні практики, традиції та перспективи процесів децентралізації освіти. Особливо важливим є питання професійної орієнтації як складника формування та реалізацію державної молодіжної політики законодавчими та виконавчими гілками влади та органами місцевого самоврядування в умовах ринкових відносин.

Вимоги сучасного, динамічного ринку праці ставлять сучасну людину в умови конкуренції, що породжує необхідність постійного професійного вдосконалення, підвищення кваліфікації, а також зміни професії. Розвиток ринку праці, зростання вимог до якості підготовки фахівця визначає необхідність якісного покращення усієї системи професійної підготовки кадрів. Одним із важливих напрямів реалізації такого завдання є розвиток і вдосконалення роботи з професійної орієнтації молоді у процесі набуття нею середньої освіти. Важливою умовою ефективності профорієнтаційної роботи є проведення означеної діяльності з дітьми дошкільного віку та учнівською молоддю. Система профорієнтаційних справ дозволить всебічно ознайомити учнів зі світом професій, усвідомити важливе значення кожної з них та необхідність правильного вибору. Сучасна економіка характеризується появою все більшого числа професій, які висувають підвищені вимоги до особистості

професіонала. Таким чином проблема вибору особистістю професії яка б відповідала її можливостям та ринку праці конкретного регіону. У такому баченні необхідно враховувати той факт, що в Україні сьогодні відбувається процес децентралізації влади – реформа, яка передбачає передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад і має визначальний вплив на політичну, адміністративну, фінансову та інші сфери, в тому числі і освітню. Освітня сфера є складним утворенням включає різні рівні. Ефективність профорієнтаційної роботи ЗВО залежить від інтеграції діяльності з різними соціальними інституціями, зокрема навчальними закладами, зовнішнього середовища як фактора неперервної освіти. Об'єднання зусиль забезпечить повноцінну і всебічну інформаційно-просвітницьку діяльність, надання кваліфікованих профорієнтаційних послуг, створення сприятливих умов для підвищення професійного рівня і конкурентоздатності майбутніх фахівців.

Гнучко реагує на зміни ринку праці у конкретному регіоні професійна (професійно-технічна) освіта і основним результатом є дуальна освіта. Дуальна форма здобуття освіти передбачає поєднання здобувачами теоретичної підготовки в закладах освіти з практичною — на робочих місцях задля набуття відповідної професійної кваліфікації. Зацікавленість роботодавців тут полягає в бажанні отримати молодого висококваліфікованого працівника, максимально мотивованого до роботи одразу після закінчення навчання.

Місце закладів вищої освіти (відповідно структури) вбачаємо у професійному інформуванні, діагностуванні, консультуванні, адаптації. Професійна орієнтація у закладах вищої освіти це комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування професійно важливих особистісних характеристик кожного індивіда та потреб ринку праці. Вона спрямована на досягнення збалансованості між професійними інтересами і можливостями людини та потребами суспільства в конкретних видах

професійної діяльності. Профорієнтаційні заходи стимулюють пошук найефективніших засобів підвищення свого профорієнтаційно-кваліфікаційного рівня, розвиток соціально-економічної ініціативи, інтелектуальної та трудової незалежності.

Головною метою профорієнтаційної роботи БІНПО є пропаганда інституту як закладу вищої освіти, який готує висококваліфікованих фахівців психології, педагогіки, управління та охорони праці, пошук найбільш підготовлених випускників загальноосвітніх навчальних закладів, закладів професійної(професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти для вступу до інституту, підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Отже, в умовах децентралізації професійна орієнтація набуває особливих характеристик, які відповідають умовам ринку праці конкретного регіону України. Додатковим засобом розвитку та оновлення системи профорієнтації в Україні може стати вивчення та впровадження елементів системи професійної орієнтації провідних країн світу.